

ณ กาลครั้งหนึ่ง
ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า
๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

โดย

วันชัย ภู่งาม

ณ กาลครั้งหนึ่ง ที่ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ๕ ธันวาคม ๒๕๕๖

ขอนอบน้อมแด่พระผู้มีพระภาคอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์นั้น

เมื่อวันที่ ๕ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖ ชมรมพุทธศาสตร์ วังพญาไท โดยท่าน พลโท นายแพทย์ ฤกษ์ภา ดวงอุไร ประธานชมรมได้กราบเรียนเชิญ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ และคณะวิทยากร มูลนิธิศึกษาและเผยแพร่พระพุทธศาสนา ไปสนทนาธรรมเนื่องในโอกาสวันพ่อแห่งชาติ ณ ห้องประชุมใหญ่ ชั้น ๑๐ อาคารเฉลิมพระเกียรติฯ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า ถนนราชวิถี กรุงเทพมหานคร ระหว่างเวลา ๑๓.๐๐ - ๑๕.๐๐ น.

มีผู้สนใจเข้าร่วมรับฟังการสนทนาธรรมเป็นจำนวนมากเช่นเคย โดยทางชมรมพุทธศาสตร์ได้จัดเตรียมน้ำดื่มไว้บริการ และทางมูลนิธิ ก็ได้นำหนังสือธรรมะไปแจก และนำแผ่นซีดีและเอ็มพีสามไปบริการด้วย

อันดับต่อไป ขออนุญาตนำความการสนทนาธรรมในวันนั้นมาฝากให้ทุกท่านได้พิจารณา ซึ่งท่านอาจารย์ก็ได้กล่าวถึงความเข้าใจ การเห็นประโยชน์ของการศึกษาธรรมะ และความหมายของคำว่า อวิชชา ความไม่รู้ ว่า ไม่รู้อะไร? อย่างไร?

อารัมภกถา

(ข้อความโดย อาจารย์ธนิสร์ ชื่นสกุล)

การฟังพระธรรม เป็นเรื่องละเอียดความไม่รู้ สิ่งที่ไม่เคยรู้
ผู้ที่มีโอกาสมาฟัง ย่อมแสดงถึง การที่ได้ฟังพระธรรมมาในอดีตด้วย
การฟังพระธรรม ถ้าเอาคำมาจำ จะไม่เท่ากับความเข้าใจ
ถ้าไม่เริ่มเข้าใจให้ถูกต้อง ก็จะถูกดึงไปตามเสียง
เวลาที่มีค่าที่สุด คือ ได้ฟัง ถ้าไม่ได้พบ ไม่ได้ฟัง มีดสนิท
พระธรรม เพื่ออนุเคราะห์ ผู้ที่ได้ฟัง บุคคลที่สะสมมา พร้อมกันที่ ที่ได้ฟังว่าเป็นธรรมะ
ขณะที่กำลังฟัง ก็เพื่อให้เข้าใจขึ้น ชัดเจนขึ้น และถูกต้องขึ้น
ฟังให้เข้าใจจริง ๆ จะรู้ถึงความละเอียดยิ่งขึ้น
การสนทนากัน ทำให้เข้าใจเพิ่มขึ้น มั่นคงขึ้น
ความเข้าใจ ค่อย ๆ สะสมไป ทีละเล็ก ทีละน้อย
ขึ้นฟังเรื่องปรมัตถธรรม ยังไม่ใช่ขั้นรู้ตัวจริง ของธรรมะ

ท่านอาจารย์ :

คงไม่ลืมนะคะ ทุกคำ มีค่า ยิ่ง เพราะเหตุว่า มาจากการที่
ทรงตรัสรู้ และทรงแสดงความจริง ซึ่งในชีวิตไม่มีใคร
สามารถที่จะรู้ความจริงของสิ่งที่มีจริง ๆ ที่ปรากฏในขณะ
นี้ได้ ถ้าไม่มีการฟังพระธรรม เพราะฉะนั้น ไม่ประมาท
แม้ในการฟัง ว่ากำลังฟัง คำที่ลึกซึ้ง เพราะกล่าวถึงสิ่งที่มี
จริง ๆ ในขณะนี้เอง แต่กว่าจะเข้าใจแต่ละคำได้ เช่น
ธรรมะทั้งหลายเป็นอนัตตา อนัตตา หมายความว่า ไม่ใช่
สิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่เที่ยง จึงไม่ใช่ใคร และไม่ใช่ของใครด้วย
ความเข้าใจว่าแต่ละคำ ถูกต้อง เป็นความจริง ที่สมควรที่
จะได้เข้าใจขึ้น เข้าใจขึ้น หรือว่าจะปล่อยให้ผ่านไปเฉิน ๆ
โดยที่ได้ยิน ได้ฟัง แล้วก็รู้ว่า ทุกอย่าง ไม่ใช่ของใคร

เกิดขึ้น แล้วก็ดับไป เกิดมาได้ยิน ได้ฟัง ได้รู้เรื่องโลกนี้
เหตุการณ์ในโลกนี้ทุกอย่าง แล้วก็จากไป ไม่เหลือเลย

...เพราะเหตุว่า ต่อจากขณะสุดท้ายของชีวิตนี้ ก็เป็นชีวิต
ใหม่ เป็นคนใหม่ เป็นเรื่องใหม่ เพราะฉะนั้น แต่ละขณะ
ให้ทราบ ว่า เมื่อได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องแล้วก็จะเห็น
คุณค่าอย่างยิ่ง ของการที่จะรู้ความจริง ความจริงเป็นสิ่งที่
รู้ยาก แต่ขณะนี้ ก็มีสิ่งที่กำลังปรากฏ ก็เป็นสิ่งที่ได้ยิน
ได้ฟังว่า พระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงตรัสรู้ความจริง
ของสิ่งที่มีจริง ๆ ซึ่งควรที่จะได้รู้ด้วยแต่ต้องอาศัยการฟัง
และการไตร่ตรอง เพราะเหตุว่า เป็นสิ่งที่รู้ยาก...

...เมื่อได้ฟังพระธรรมแล้ว โอกาสที่ดี ก็คือว่า ได้สนทนาธรรมเพื่อที่จะได้เข้าใจลึกซึ้งขึ้น ในสิ่งที่ได้ฟัง เพราะเหตุว่า พระธรรมที่ได้ทรงแสดงไว้ ๔๕ พรรษาแต่ละคำ เข้าใจแค่ไหน? จึงไม่ประมาท ในการที่จะรู้ว่า กว่าจะได้เข้าใจ "คำ" ที่ได้ยิน ลึกซึ้งขึ้นว่า หมายความว่าถึง ความจริงของสิ่งที่กำลังปรากฏ ก็ต้องอาศัยการฟังด้วยความเคารพ คือ ไตร่ตรอง พิจารณา เป็นความถูกต้อง...

...เพราะเหตุว่า พุทธประสงค์ที่ทรงบำเพ็ญพระบารมีก็เพื่ออนุเคราะห์ให้คนอื่นได้เข้าใจความจริงของชาติหนึ่งซึ่งเกิดมา แล้วก็มีทุกสิ่งทุกอย่าง ที่ปรากฏในแต่ละวัน แล้วก็หมดไป แล้วก็ไม่เหลือเลย จากโลกนี้ไปแล้ว เหตุการณ์ทุกอย่างในโลกนี้ไม่ได้ติดตามไปเลย เป็นคนใหม่ เรื่องใหม่ โลกใหม่ แต่สิ่งที่สะสมทุกขณะในโลกนี้เป็นสิ่งซึ่งไม่รู้ความจริง ของสิ่งที่ปรากฏ จึงมีความติดข้องมากมายในเรื่องราวของ สิ่งที่กำลังปรากฏ ที่ใช้คำว่า "โลภะ" คือ ความติดข้อง "โทสะ" คือ ความขุ่นเคืองใจ เมื่อได้ประสบกับสิ่งที่ไม่น่าพอใจ ทั้งหมดมาจากความไม่รู้ความจริง ตั้งแต่เกิดจนตายก็จะเป็นอย่างนี้ไปเรื่อย ๆ ทุกชาติไป...

...เพราะฉะนั้น ชาตินี้ชาติใดที่มีโอกาสที่จะได้เข้าใจ
ความจริงซึ่งไม่สามารถที่จะรู้ได้ด้วยตัวเอง แต่จะค่อย ๆ
เข้าใจขึ้น เมื่อได้ฟังพระธรรมโดยไม่ประมาท แต่ละคำไม่
ใช้ผ่านไปเหมือนกับรู้แล้ว เช่น คำว่า "ธรรมะ" ได้ยินได้ฟัง
บ่อย เดียวนี้เป็นธรรมะที่กำลังฟัง เพื่อเข้าใจขึ้น ในสิ่งที่มี
จริง ธรรมะ หมายความว่า สิ่งที่มีจริง แต่หลากหลายมาก
เกิดขึ้น แล้วก็ผ่านไป โดยไม่รู้เลย ตลอดเวลา จนกว่าจะ
ได้ฟังว่า ขณะนี้ มีสิ่งที่มีจริง แต่ว่า ไม่สามารถที่จะรู้ได้
และถ้าจะศึกษาธรรมะ ก็คือว่า ศึกษาให้เข้าใจ สิ่งที่กำลัง
มีในขณะนี้ นั่นเอง...

พลโท นายแพทย์ กฤษฎา : ผมขออนุญาตเรียนถามอาจารย์ครับว่า ความไม่รู้ ที่เรียกว่า อวิชชา ตามปฏิจจสมุปบาท "ไม่รู้" นี้มาจากไหน ครับ? เริ่มต้นด้วย "ไม่รู้" แล้วก็ไปเรื่อย ๆ ตรง "ไม่รู้" นั้น มาจากไหนครับ?

ท่านอาจารย์ : ขณะนี้ มีสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วนะคะ "ไม่รู้" ถูกมั๊ยคะ? "เห็น" เกิดแล้ว ไม่รู้ปฏิจจสมุปบาท หมายความว่าถึง ธรรมะ ที่อาศัยกันเกิดขึ้น ถ้าไม่มีธรรมะเลย ก็จะไม่มีการปรากฏเลยทั้งนั้น แต่ธรรมะที่จะเกิดได้ ไม่ใช่ว่า ใครสามารถที่จะ บันดาลได้ แต่ว่า แต่ละหนึ่งธรรมะที่เกิด ผู้ที่ทรงตรัสรู้ แล้ว ทรงแสดงว่า ต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่างซึ่งก่อนที่จะรู้ถึงปัจจัย ซึ่งทำให้สภาพธรรมะเกิด ก็ต้องรู้ "ลักษณะ" ของสภาพธรรมะ "แต่ละหนึ่ง" ก่อน แล้วถึงจะรู้ละเอียดขึ้น ว่า "หนึ่ง" นั้น อาศัยปัจจัยอะไร เกิดขึ้น...

...แต่สิ่งหนึ่ง ซึ่งได้กล่าวถึงอันดับแรก ก็คือ อวิชชา ความไม่รู้ ไม่ใช่กล่าวลอย ๆ "ความไม่รู้" แต่ต้องพิจารณาว่า 'ไม่รู้' อะไร? ต้องมีสิ่งที่กำลังไม่รู้ ไม่ใช่เพียงแค่ 'ไม่รู้' เฉย ๆ แต่มีสิ่งที่กำลังไม่รู้...

...ขณะนี้ "เห็น" แล้วไม่รู้ เกิดแล้วดับ ไม่ใช่ "ได้ยิน" ก่อนได้ยิน ไม่มีได้ยิน แล้วก็มี "ได้ยิน" เกิดขึ้น เพราะเหตุปัจจัย แล้ว "ได้ยิน" ก็ดับไป เพราะฉะนั้น แต่ละหนึ่งคือ แยกแยกย่อย ชีวิตซึ่งคิดว่าเป็นเรา ตั้งแต่เกิดจนตายเหลือเพียงแต่ละ "หนึ่งขณะ" แล้วก็ "หนึ่งธรรมะ" จริง ๆ จึงสามารถที่จะรู้ได้ ในความหมาย ของคำว่า "อนัตตา" ไม่ใช่เรา

เพราะว่า เป็นเพียงสิ่งที่เกิดขึ้น แล้วดับไป แต่ละหนึ่ง ถ้า
ไม่เกิด ก็ไม่ปรากฏว่ามี แต่ขณะใดที่ปรากฏว่ามี "สิ่งหนึ่ง"
นั้น เกิด เพื่อให้รู้ว่ามี เกิด เพื่อให้รู้ว่ามี แล้วก็ดับไป โดย
ไม่รู้ความจริง...

...การไม่รู้ความจริง ก็สะสมไป ตามสิ่งใดก็ตาม ที่เกิด
ปรากฏ สั้นมาก เพื่อให้ ติดข้อง เท่านั้นเอง เพื่อให้ ไม่รู้
แล้วก็ ดับไป แล้วก็ไม่กลับมาอีกเลย ชีวิตจริง ๆ เป็น
อย่างนี้ ไม่รู้โดยตลอด ตั้งแต่เกิด แม้ในขณะที่ กำลังเห็น
"เห็น" เกิดขึ้น ให้รู้ว่ามี แต่ "ไม่รู้" ว่าเห็นเกิด แล้วดับ
เพราะฉะนั้น "เห็น" เกิดเพื่อความติดข้อง และ ความไม่รู้
และยึดถือ เห็น ว่า "เป็นเรา"...

...การศึกษาศรัทธา ที่จะเป็นประโยชน์จริง ๆ ก็คือ ศึกษาทีละคำ เวลากล่าวถึง "เห็น" กำลังเห็น แล้วก็เห็นมาแล้วมากด้วย แล้วก็ ไม่รู้ความจริงของ "เห็น" เมื่อไม่รู้ความจริงของ "เห็น" ขณะนี้ ก็มีปัจจัยที่สภาพธรรมะอื่น เกิดต่อ โดย "ความไม่รู้" นั้นเอง เพราะ "ไม่รู้" นั้นแหละ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ "สภาพธรรมะ" เกิดขึ้น แต่ทรงแสดง "ปัจจัย" คือ สภาพธรรมะ ที่สนับสนุน เกื้อกูล อุดหนุน อาศัยกัน ทำให้สภาพธรรมะหนึ่ง เกิดขึ้นได้ ละเอียดมาก ไม่ใช่มีแต่เฉพาะ "ความไม่รู้" อย่างเดียว "สภาพธรรมะ" มีมาก การศึกษาศรัทธาต้องเริ่มจาก เป็นผู้ที่ไม่รู้ รู้อย่างอื่นรู้มามาก แต่ว่า รู้สิ่งที่กำลังปรากฏนี้ไม่ได้ ถ้าไม่ได้ฟังพระธรรม...

...บุคคลใดก็ตาม ซึ่งอาจจะเข้าใจว่า เป็นผู้รู้สามารถ
ศึกษา และทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งคนอื่นชมว่า เป็นสิ่งที่น่า
อัศจรรย์ แต่ไม่ใช่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฉะนั้น
บุคคลนั้น ๆ ไม่สามารถที่จะเห็นถูก เข้าใจถูก ในสิ่งที่
กำลังมี ในขณะนี้ เป็น อวิชชา ความไม่รู้ ต้องกล่าวด้วย
"ไม่รู้ในอะไร" ไม่รู้ในสิ่งที่กำลังปรากฏ...

..."กำลังเห็น" ก็ไม่รู้ จึงเข้าใจว่า "เราเห็น" "กำลังได้ยิน" ก็ไม่รู้ จึงเข้าใจว่า "เราได้ยิน" แต่ถ้าไม่ได้ยิน ได้ยินไม่เกิด จะมี "เราได้ยิน" ที่ไหน? ถ้าเห็นไม่เกิด ในขณะนี้ ก็จะมี "เราเห็น" ไม่ได้ เพราะฉะนั้น การที่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง เกิดขึ้น แล้วไม่รู้ ก็จะทำให้ "ยึดถือ" สภาพธรรมะ ซึ่งเกิดแล้วดับแล้ว ไม่กลับมาอีก "เป็นเรา" ไม่ว่าสภาพธรรมะใด ๆ เดียวนี้ เกิดแล้วสืบทอด โดยการเกิดดับ แต่ไม่ปรากฏการเกิดดับ เพราะเหตุว่า เร็ว สุดที่จะประมาณได้ เกิดแล้วดับ แต่ก็มีสภาพธรรมะอื่น เกิดสืบทอดสนิท จนไม่รู้ว่ "เห็น" ขณะนี้ ไม่ใช่ "ได้ยิน" ไม่ใช่ "คิดนึก" ก็เป็นสิ่งที่ กว่าจะเข้าใจได้จริง ๆ ในแต่ละคำ ก็ต้องเป็นผู้ที่เห็นประโยชน์ว่า สิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง เป็นความจริงไหม?...

...เพราะเหตุว่า มีปัจจัยให้เกิดเป็นคนนี้ แต่จะเป็นคนนี้
ตลอดไปได้นานเท่าไร? ก็ตามเหตุ ตามปัจจัย และคนนี้
แต่ละหนึ่ง เกิดแล้ว เห็นอะไรบ้าง? ได้ยินอะไรบ้าง? คิด
อะไรบ้าง? เมื่อวานนี้ หมดไปแล้ว เมื่อเช้านี้ ก็หมดไปแล้ว
เท่ากับเกิดมา ได้เห็น ได้ยิน คิดนึก รู้เรื่องราว รู้เหตุการณ์
ต่าง ๆ แล้วก็จากโลกนี้ไป แล้วก็ลืมหมด ชาติก่อน ลืม
หมดเลย ชาตินี้ก็เหมือนกัน พอถึงชาติหน้า ก็ลืมหมด...

...เพราะฉะนั้น เกิดมาเพื่ออะไร? เพื่อไม่รู้ แล้วก็เพื่อติด
ข้อง แล้วก็เพื่อที่จะเกิดต่อไป ในสังสารวัฏฏ์ ตราบใดที่ยัง
ไม่รู้ ก็เป็นแต่ละคำ ซึ่งแม้แต่ "ความไม่รู้" ก็ต้องตรง แล้ว
รู้แล้วหรือยัง? กำลังเห็น รู้แล้วหรือยัง? กำลังได้ยิน รู้แล้ว
หรือยัง? รู้แล้วหรือยัง? ว่ากำลังคิด? เกิดแล้ว เพราะเหตุ
ปัจจัยทั้งหมด เพราะว่า แต่ละคนก็คิดไม่เหมือนกัน
เปลี่ยน "ความคิด" ไม่ได้เลย ทุกอย่างเกิดแล้ว ไม่มีใคร
สามารถที่จะบังคับบัญชาได้ ต้องตรงกับคำว่า ธรรมชาติ
ทั้งหลายเป็นอนัตตา ไม่ว่าคำอะไร เรื่องอะไร เมื่อไหร่ ก็
คือ เป็นธรรมชาติ ซึ่งเป็นอนัตตา...

...อวิชชา ก็เป็นอนัตตาด้วย บางคนก็สงสัย เดี่ยวนี้ "อวิชชา" อยู่ที่ไหน? เดี่ยวนี้ "คิด" อยู่ที่ไหน? แต่ว่า ขณะที่ เห็น ขณะนี้เอง "เห็น" แล้ว "ไม่รู้" เพราะฉะนั้น อวิชชา ก็ อยู่ที่ไม่รู้ความจริงของเห็น ขณะที่ "ได้ยิน" เกิดแล้วดับ แล้ว "อวิชชา" ก็ไม่รู้ความจริงของ "ได้ยิน" เพราะฉะนั้น วันหนึ่ง ๆ อวิชชา มากแค่ไหน? จนกว่าจะมีการฟัง แล้วก็ เริ่มเข้าใจทีละเล็กทีละน้อย อวิชชา ความไม่รู้ ก็จะค่อย ๆ ละคลายลง...

กราบเท้าบูชาคุณ ท่านอาจารย์สุจินต์ บริหารวนเขตต์ ที่เคารพยิ่ง
ขอบพระคุณ และขออนุโมทนาในกุศลศรัทธา ของชมรมพุทธศาสตร์ วังปวศไท
และขออนุโมทนาในกุศลจิตของทุก ๆ ท่าน ครับ

